

Released 19-8-1939

गिर्जा

ফিল্ম কল্পনাবেশন অফ ইণ্ডিয়া

বিজ্ঞা

পরিচালক
সুশীল মজুমদার

‘বিজ্ঞা’ নামকরণ করেছেন
প্রচার-শিল্পী ত্রিভুবনারায়ণ বৈত্ত

দোল ডিস্ট্রিবিউটার্স

গ্রাহিমাণ্ডল ম্যাচিনেজেলিশ

গ্রাম : রূপবাণী : ফোন : বি.বি. ১১৩ :: ৭৬-৩, কর্ণওয়ালিশ স্ট্রিট

কাহিনী	তুলনী লাহিড়ী
চিরনাট্ট ও পরিচলনা	সুশীল মজুমদার
প্রধান যৌবি	মধু শীল
সুরশ্চিলী	ভীষণের চট্টোপাধ্যায়
শির-সূচীৰ	অর্জুন রায়
গাতিকার	গোমেন্দ্র সিংহ
শির-নির্দেশ	ভূপন মজুমদার
আলোক-চিৰ	অজিত সেন পুষ্প
ধ্বনিলেখন	রবীন চট্টোপাধ্যায়
কাপসজ্জা	জিতেন গোস্বামী
সুস্পন্দনা	বিনয় বন্দোপাধ্যায়
বাসায়নিক	রঘুবীর তলোয়ার
হিৰ-চিৰ	বিনয় পুষ্প
প্রচার চিৰাঙ্কণ	রমেশ দাস

সংগঠন কৰেছেন

পরিচালনাৰঃ
মণি ঘোষ
হেৱু চক্ৰবৰ্তী
আলোকচিৰঃ
বিৰ্জল ঘোষ
রঞ্জেন পাল দত্ত
ধ্বনিলেখনঃ
অটীক চক্ৰবৰ্তী
কল্যাণ সেন
শির-নির্দেশঃ
গোস্বামীৰ সেন
বাসায়নেঃ
পুৰুষ শৰ্ষী

সহকাৰী

রিভো-ৱ চিৰত্রিলিপি

বিকাশ চৌধুৱী	অবৈক্ষ চৌধুৱী
অশোক	রতীন বন্দোপাধ্যায়
বৃঙ্গাকীওমান	তুলনী লাহিড়ী
বিমল	সুশীল মজুমদার
রাজা দীপেন্দ্ৰনারায়ণ	মোহন ঘোষাল
রমলাৰ পিতা	এম, সি, মুখোজ্জি (ফানিমান)
সাধন	কামু বন্দোপাধ্যায় (এঃ)
চিৰঞ্জী	নৃপতি চট্টোপাধ্যায়
ডাক্তার	সন্তোষ সিংহ
সদাৰ্ত্তেৰ ম্যানেজাৰ	সত্য মুখোপাধ্যায়
কৰণার ভাই	কাৰ্তিক রায়

— অন্যান্য চিৰত্রে —

ৱৰঞ্জিং রায়, বন্দোবন চট্টোপাধ্যায়, মণি সেন
প্ৰত্ৰিতি

কৰণা	চাৰ্যা দেৱী
সৱমা	দেববালা
রমলা	রমলা দেৱী
ত্ৰিপুৱা বাড়ী ওয়ালী	ৰাজলক্ষ্মী
কৰণাৰ বৌদি	যমনা দত্ত

পাৰল, শৈলবালা, ঝাকী, চূৰ্ণবাগ, মহামারা প্ৰত্ৰিতি

ବ୍ୟାରିଷ୍ଟା

ବ୍ୟାରିଷ୍ଟା

ଯଶ, ପ୍ରତିପଦ୍ତି, ମୟାନ ଓ ଅର୍ଥ କିଛିରଇ ଅଭାବ ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାର ବିକାଶ ଚୌଧୁରୀର ଛିଲନା । ଏତଙ୍ଗଳି ସୌଭାଗ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଠାର ଜୀବନେ ସବ ଚରେ ନେଶୀ ମେ ଅଭାବ ଦେଖା ଦିଯେଛିଲ ତା ହଚ୍ଛେ ସମୟ । ସୁତରାଂ କାଜେର ତୀଡ଼େ ଉଦ୍‌ଘାଟନାର ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାରଟିର ମୁଦ୍ରା ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତୀ ଦ୍ୱୀର ଚିତ୍ରବିନୋଦନ କରବାର ଯଥେଷ୍ଟ ଅବସର ହ'ତନା । କରୁଣାର ରାଗ ଆର ଅଭିମାନ ବିକାଶେର କାହେ ପୁରାତନ ହେଁ ଗେଛେ । ଏତେଷ୍ୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିନ୍ଧୁକେର ମଧ୍ୟେ ଏସେ ବସତି କରଲେନ ବଟେ କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀରାମା ଦ୍ୱାରା ମନ ଦିନେର ପର ଦିନ ଶୁଭ୍ରତାର ବେଦନାୟ ଭରେ ଗେଲ ।

ତବୁ ତାଦେର ଛଜନେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟି ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନରୁତ୍ତ ତଥନ୍ତି ଅବଶିଷ୍ଟ ଛିଲ । ମେ ହଚ୍ଛେ ତାଦେର ଚାର ବର୍ଷରେ ଛେଲେ ବିମଳ । ବିକାଶେର ବୈନ ସରମାର ଛେଲେର ଜୟନ୍ତିତି ଉପଲକ୍ଷେ ତାଦେର ବାଡ଼ୀତେ ବିକାଶ ଆର କରୁଣାର ଯୀଓୟାର କଥା ଛିଲ । କିନ୍ତୁ କାଜ-ପାଗଳା ବିକାଶେର ସେମିକେ ଏକ ରକମ ଥେଯାଇ ଛିଲନା । ସୁତରାଂ ବିକାଶ ସେଥାନେ ଉପଥିତ ହତେ ପାରେ ନି । ସ୍ଵାମୀ-ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟେ ଏହି ନିଯେ ବାଧିଲେ ବିରୋଧ ।

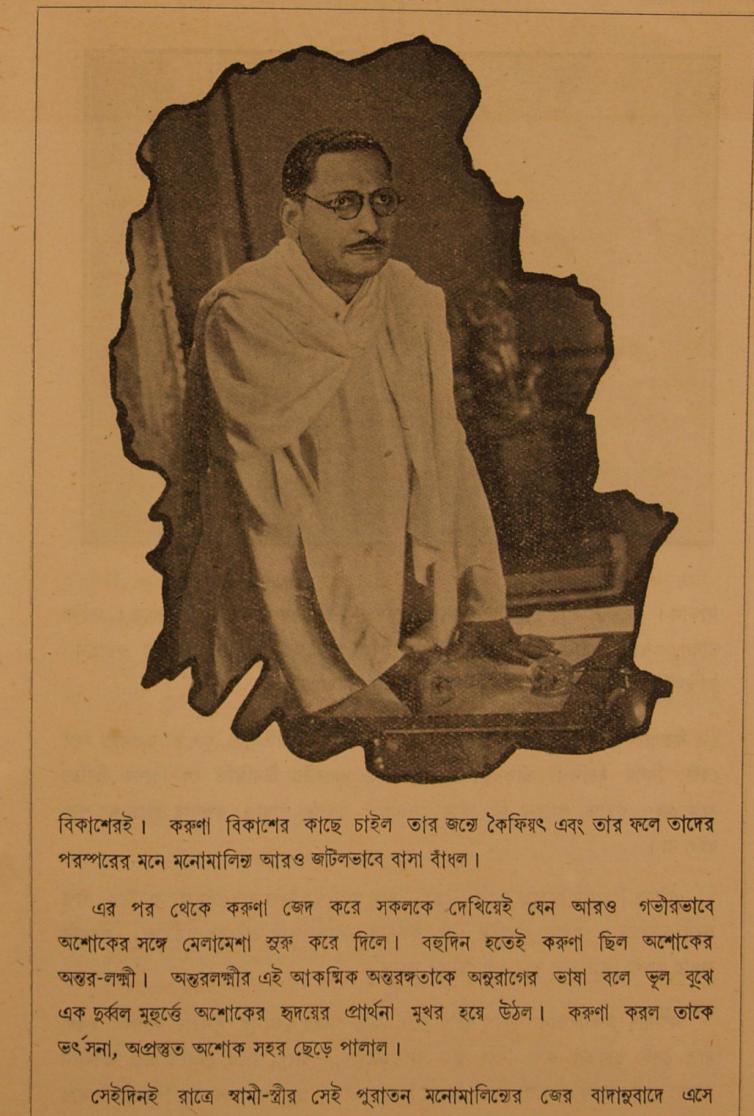
ଅଶୋକ ଛିଲ କରୁଣାର ପୂର୍ବ-ପରିଚିତ, ବାଲ୍ୟେର ଖେଳାର ସାଥୀ, ବନ୍ଧୁ । ସ୍ଵାମୀ-ଦ୍ୱାରା ମନୋମାଲିଙ୍ଗେ ମାରିଥାନେ ଏକଦିନ ଅଶୋକେର ଉଦୟ ହ'ଲ । ଏକାନ୍ତ ନିଃମନ୍ଦତାର ମାରିଥାନେ ଅଶୋକେର ମତ ଏକଜନ ବନ୍ଧୁକେ ପେଯେ କରିଲା ଥୁଲୀଇ ହ'ଲ ।

ଏର ପର ଥେକେ ଅଶୋକ ଆର କରୁଣାକେ ସର୍ବଭାବିତ ଏକତ୍ରେ ଦେଖା ଯେତେ ଲାଗଲ । ପ୍ରତିଶୀଳ ମୟାଜେ କୁଂସା ଗାଇବାର ମତ ଲୋକେର ଅଭାବ ନେଇ । ମେହି ସବ ପରମ୍ୟ-ନିଃମନ୍ଦତ କୁଂସା-କାହିନୀ ସରମା ଏକଦିନ ବିକାଶେର କାହେ ତୁଳନ । କରୁଣାର ପ୍ରତି ବିକାଶେର ଭାଲବାସା ଛିଲ ଗଭୀର, ସୁତରାଂ ସରମାର କୋମ କାହିନୀଇ ତାର ବିଶ୍ୱାସ ହ'ଲନା । ସରମା ତଥନ ଏହି କରୁଣାକେ ବଲାତେ ଯେ ଅଶୋକେର ମନେ ଏତଥାନି ଅନ୍ତରଦ୍ଵାନ୍ତ ଶୋଭନ ନାହିଁ ।

କରୁଣା ଭୁଲ ବୁଝିଲେ । ମେ ତାବଲେ ଏ ସରମାର ବକ୍ତ୍ବୟ ନାହିଁ, ଏହି ଧୀନ ଅଭିଯୋଗ

8

ରିକ୍ତି

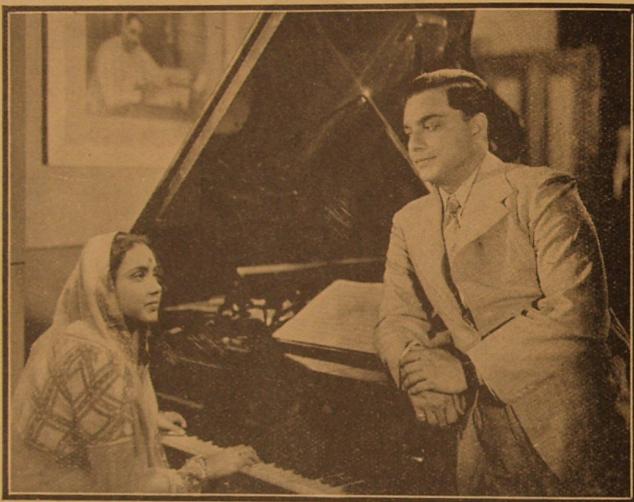

ବିକାଶେରିଇ । କରୁଣା ବିକାଶେର କାହେ ତାର ଜଣେ କୈଫିୟତ ଏବଂ ତାର ଫଳେ ତାଦେର ପରମ୍ୟରେର ମନେ ମନୋମାଲିଙ୍ଗ ଆରା ଜୀଟିଲଭାବେ ବାଦା ବୀଧିଲ ।

ଏର ପର ଥେକେ କରୁଣା ଜେଦ କରେ ସକଳକେ ଦେଖିଯେଇ ଯେନ ଆରା ଗଭୀରଭାବେ ଅଶୋକେର ମନେ ମେଲାଦେଶ ଥରୁ କରେ ଦିଲେ । ବହଦିନ ହତେଇ କରୁଣା ଛିଲ ଅଶୋକେର ଅନ୍ତର-ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅନ୍ତରଲକ୍ଷ୍ମୀର ଏହି ଆକାଶିକ ଅନ୍ତରଦ୍ଵାନ୍ତକେ ଅଭିରାଗେର ଭାସ୍ୟ ବଲେ ଭୁଲ ବୁଝେ ଏକ ହର୍ବଲ ମୁହଁରେ ଅଶୋକେର ଆର୍ଥିନା ମୁଖ୍ୟ ହେଁ ଉଠିଲ । କରୁଣା କରିଲ ତାକେ ଭର୍ତ୍ତନା, ଅନ୍ତରଦ୍ଵାନ୍ତ ଅଶୋକ ସହର ଛେଡେ ପାଲାଲ ।

ମେହିଦିନଇ ରାତ୍ରେ ସ୍ଵାମୀ-ଦ୍ୱାରା ମେ ପୁରାତନ ମନୋମାଲିଙ୍ଗେ ଜେର ବାଦାହବାଦେ ଏସେ

୫

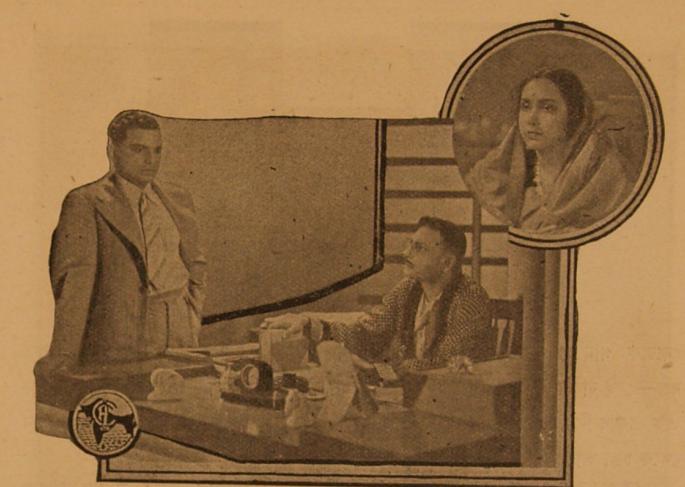

ଦୀଢ଼ାଳ । ବିକାଶ ତାର ସ୍ତ୍ରୀର କାହେ ଜାନତେ ଚାଇଲେ ଅଶୋକେର ସଙ୍ଗେ ତାର କି ସମ୍ବନ୍ଧ ! କରଣ ଭାବଳ, ଥାମି ତାକେ ଚରିତ୍ରାନୀ ମନେ କରେ ଥାମିହେର ଦାବୀତେ ଅପମାନ କରଛେ ।
ଅଭିମାନିନୀ ଥାମିହୁହ ତ୍ୟାଗ କରେ ଗିଯେ ଉଠିଲ ଭାଇସେର ଆଶ୍ରୟେ ।

କରଣାର ଭାଇଟି ଛିଲ ପୁରୋଦସ୍ତର ଦୈନ । ଭାଇସେର ମତିଗତି ସୁଖରେ କରଣାର ଖୁବ
ବେଳୀ ବିଲମ୍ବ ହୁଏନି । ଭାତ୍ରବନ୍ଧ, ସଂମାରେ ଏହି ମାହୁସ୍ଟର ଉପରୁଷିତ ଯେ ବିଶେଷ ଶ୍ରୀତିର
ସଙ୍ଗେ ଗ୍ରହଣ କରତେ ପାରେନ ନି କ୍ରମେ ଦେ କଥା ସୁଖରେ କରଣାର କାହେ ଖୁବ ଶକ୍ତ
ରହିଲ ନା ।

ଏଦିକେ ବିମଲେର ହେଲେ ଜର । ଛୋଟ ହେଲେ ଅରୁଥେର ମଧ୍ୟେ ମାର ହୌଜେ ସବାଇକେ ବ୍ୟକ୍ତ
କରେ ତୁଳେହେ । ସରମା ଏକଦିନ ଏହି କରଣାର କାହେ ତାର ଭାଇସେର ବାଡ଼ୀତେ । ସରମାର
କଥାଯାର କରଣ ଫିରେ ଏହି ତାର କୁଞ୍ଚ ଛେଲେର କାହେ ।

କରଣାର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନେ ବିକାଶ ଥୁଲୀଇ ହିଲେ କିନ୍ତୁ ତାଦେର ଛଜନେର ପୁନରାୟ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା
ମାତ୍ର ସେଇ ପୁରୋତନ କଥା ନିଯେ ହୁକୁ ହଲ ବିରୋଧ,—ରାଗେ, ହଥେ, ଫୋରେ ଏବଂ ଅପମାନେ
କରଣା ସେଇ ରାତ୍ରେଇ ଏ ବାଡ଼ି ଥେକେ ବିଦୀଯ ନିଯେ ଚଲିଲ । ଶୁଦ୍ଧ ଶୈଖ ଏକବାର ବିମଲକେ—ତାର

ଥୋକାକେ ଦେ ଏକବାର ଦେଖେ ଯେତେ ଚାଯ । ବିକାଶ ବାଧା ଦିଯେ ବଲଲେ, ତୋମାର ଉଚ୍ଚ ଜଳ
ପ୍ରସ୍ତର ଜଣେ ତୁମ ବିମଲେର ମା ଥାକବାର ଅଧିକାର ହାରିଯେଛ । ସେଇ ରାତ୍ରେର ଅନ୍ଦକାରେ
ଅଭିମାନିନୀ କରଣା ବିକାଶେର ଆଶ୍ରୟ ତିରନ୍ଦିନେର ଜଣ୍ଯ ଛେଡେ ଚଲେ ଗେଲ ।

ବିକାଶ ରାଗେ ଫୋରେ ଆର ଲଜ୍ଜାଯାର କରଣାର ଘଟଣାର ଛବି ବାଡ଼ିତେ ଛିଲ ସବ୍ବଣିତେ
ଅପିସଂମୋଗ କରଲ । ବିମଲକେ ଦେ ଜାନତେ ଦିତେ ଚାଯ ନା, ସରେ ସରେ ଟାଙ୍ଗନୋ ଯେ ଫଟୋଗ୍ରାଫି
ଛିଲ ଦେଖିଲ ତାର ମାର । ମେ ଜାନତେ ଦିତେ ଚାଯ ନା ଯେ ତାର ମା କଲିଙ୍ଗନୀ ହେଁ ସେହେବୀ
ଥାମିର ଆଶ୍ରୟ ତ୍ୟାଗ କରେ ଚଲେ ଗେଛେ । ମେ ଜାହକ, ମା ତାର ବୈଚେ ନେଇ ।

ଏମନି କରେ ଭୁଲ ବୋକାର ସୁରୁ ଦିଯେ କଥେବାଟି ଜୀବନ ଅବଲମ୍ବନେ ରଚିତ ହେଲେ ମର୍ମିଳିରୀ
ନାଟକ । ମେ ନାଟକ ବେଦନାଯ ଓ ଅହୁଶୋଚନାଯ ଆରା ଓ ଝିଟ ହେଁ ଉଠିଲ ସଥନ ଅତି ଶୀଘ୍ରରେ
ଏକ ପଦ୍ମର ଭାଙ୍ଗି ଭୁଲ ଏବଂ ଆର ଏକଜନ ଶ୍ରୋତେର ଫୁଲେର ମତ ନିରଦିଷ୍ଟ ଜୀବନେର କତ
ନା ତୀର ଛୁଣ୍ଯେ ଛୁଣ୍ଯେ ଭାସନ୍ତେ ଭାସନ୍ତେ ଏକଦିନ ରିକ୍ତତାର ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦୂର ଜୀବନେର ଦୁର୍ବାରେ
ଏମେ ଦୀଢ଼ାଳ, ସେଥାନେ ମୃତ୍ୟୁର ତାର କାହେ ମାନଲ ପରାଜୟ ।

ଥାମିର ଆଶ୍ରୟ ଛେଡେ ଦେ ଭାଇସେର ବାଡ଼ୀତେ ଫିରେ ଏମେଛିଲ, କିନ୍ତୁ ଭାତ୍ରବନ୍ଧର
ମନୋଭାବ ଜାନତେ ପେରେ ମେ ଆଶ୍ରୟ ତାକେ ତ୍ୟାଗ କରେ ଯେତେ ହଲ । ତାର ପର ଆମରା
କରଣାକେ ଦେଖିତେ ପେଲାମ ଗାନେର ଶିକ୍ଷାତ୍ମୀ ରାପେ—ଏକ ଭଦ୍ରଲୋକେର ବାଡ଼ୀତେ ଏକଟି ଛେଟ

ମେଘେକ ଗାନ ଶେଖାଇଛେ । କିନ୍ତୁ ଦେଖାନ ଥେବେ ତାକେ ବିଦୋଧ ନିତେ ହଲ । ସେ ଏକଟ ଦୃଶ୍ୟ—ମେହି ବାଡ଼ୀର ଏକଜନ ଅଭିଭାବକ-ହାନୀୟ ସ୍ଥଳି ଏକଦିନ ଝୁମୋଗ ଥୁଙ୍ଗେ ଜୟନ୍ତ ପ୍ରଭାତିର ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ନିରେ କରଣାର କାହେ ଉପର୍ଦ୍ଵିତୀ ହେଲିଲ । କରଣା ତାକେ ଠେଲେ ଦିଯେ ଦେଖାନ ଥେବେ ଚଲେ ଆମେ ।

ଏଇ ପର କରଣାର ଜୀବନେ କତଞ୍ଚିଲି କଷଣହାଁ ଆଶ୍ରମ ମିଳେଇଛେ, ତାର ସଂବାଦ ହୟତେ ମେହି ଶୁଣୁ ଦିତେ ପାରେ । କରଣାକେ ଆବାର ଆମରା ଦେଖିତେ ପାଇ ଏକଟ ଛୋଟ ଛୋଟ

ଛେଲେ ମେଘେଦେର ସ୍କୁଲେର ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ କୁପେ । ଚୋଥେ ଚଶମା, ଏଥାମେ ତାର ନାମ କରଣା ନୟ, ରମା । ସ୍କୁଲେ ଅହ୍ସୀଭାବେ ଏମେ ସେ ସ୍କୁଲେର ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତିସାଧନ କରାଇଛେ । ସ୍କୁଲେର କର୍ତ୍ତ୍ବପକ୍ଷ ତାକେ ହାଁ ଅହ୍ସୀଭାବେ ନିଯୋଗ କରାଇଲେନ । ହାଁ ଭାବେ କୋନ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀକେ ସ୍କୁଲେ ନିୟୁକ୍ତ କରାଇଲେ ତାର କୋନ ଆସ୍ୟ-ସଜନେର ନାମ ଜାନାନୋ ପ୍ରସ୍ତରିତ । କରଣା 'ତ' ଜାନାତେ ରାଜୀ ହିଲନା । ସୁତରାଂ ସ୍କୁଲେର ଚାକ୍ରାମ ହେଲେ ଦିଯେ ତାକେ ଚଲେ ଯେତେ ହିଲ ।

ଅନୁତଥ୍ ବିକାଶ ଆର କୁକ୍କ ଅଶୋକ ଉନ୍ମାଦେର ମତ କରଣାର ମହାନେ ଚାରିଦିକ ଥୁଙ୍ଗେ ବେଡ଼ାଛିଲ—ଗାନେର ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ କୁପେ ଯେ ବାଡ଼ିତେ କରଣା ଥାକିବ ତାର ପର ସ୍କୁଲ ଅବଧି ତାଦେର ଅରୁମକାନ ଅଗ୍ରସର ହେଲିଲ, ତାର ପର କରଣାର ଥିବରେ ହୁଅ ଗେଲ ହାରିଯେ ।

କରଣା ତଥନ କିନ୍ତୁ କାଶୀର ଏକଟ ମନ୍ଦିରର ମାତାଙ୍ଗୀ । ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦେର ଭାଷାଯ 'ମାଙ୍କାଂ ଅରପୂର୍ଣ୍ଣ' । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଏକଟ ପୂର୍ବକାର ଇତିହାସ ନା ବଲାଇ, ମାରୁମେର ଜୀବନେ ନିୟମିତର ନିୟମ ପରିହାସର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଚଯ ହୟତେ ଦେଓଯା ହୟ ନା ।

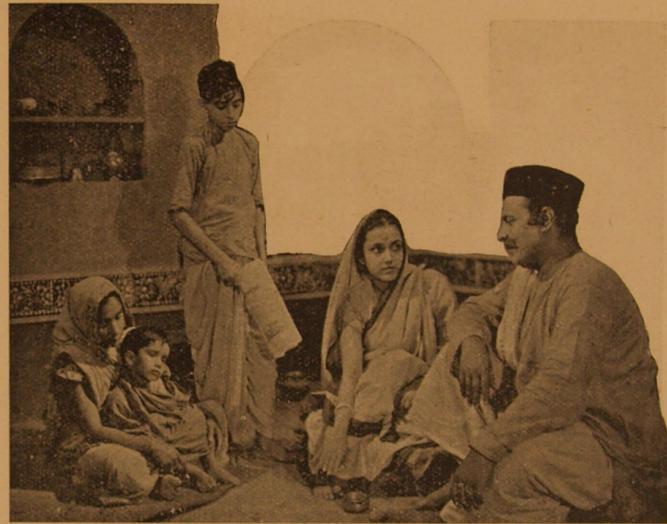
ଶେଷ ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦକେ ଲୋକେ ବାଇରେ ଥେବେ ଜାନେ ବଡ଼ ଜୁମୋର ହିସାବେ । ସେ କାରବାରି ଲୋକ ମନେହ ନେଇ କିନ୍ତୁ ତାର କାରବାରେର ବ୍ୟାପାରଗୁଲି ଯଥେଷ୍ଟ ଜାଟିଲ—ଯେମନ ଜୁତୋର ମୋଳେ ଭିତରେ ଗୋପନେ କୋକେନ ଏବଂ ଆଫିଂ ଆମଦାନୀ କରା, ଭିଥାରୀଦେର ଜନ୍ମ ଅମ୍ବତ୍ର ଖୁଲେ ତାଦେର ଭିକ୍ଷାଲକ ଉପାର୍ଜନ ଆଦାୟ କରେ ନେଓୟା, ମାଝୁଷକେ blackmail କରବାର ଭୟ

ଦେଖିଯେ ଅର୍ଥ ମୁଣ୍ଡରେ । ଏ ସବ ବ୍ୟାପରେ ତାର ଅନେକଶଳୀ କହୁଚର ଛିଲ—ସାଧନ, ଡାଙ୍କାରୀ ଆର ଚିରଜୀ ହ'ଲ ତାଦେର ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ । ଖୁନ-ଜଖମ ଥେକେ ଆରଣ୍ୟ କରେ ପୃଥିବୀର କୋନ ଅସଂ କାଜେ ପ୍ର୍ୱୟୁଷ ହତେ ଏଦେର ଚନ୍ଦ୍ରଜାର ବାଲ୍ମୀଇ ଛିଲ ନା ।

ଏହି ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦ କି ଜାନି କି ଗତୀ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ନିଯେ କରଣାକେ ଆଶ୍ୟ ଦିଯେଛିଲ । କରଣା କାଶିତେ ଶିରିବାଳା ଦେବୀ ନାମେ ହେୟେଛିଲ ପରିଚିତ । କରଣା ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦେର ଆସଲ ପରିଚୟ ଜାନନ୍ତେ ପାରେ ନି । ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦ ଯେ କେନ ତାକେ ମନ୍ଦିରେର କର୍ତ୍ତା କରେ ତୁଳନ ମେ-ଅଭିଭାବି ବୋକବାର କ୍ଷମତା ତାର ଛିଲ ନା । ବୁଲାକୀ ଇତିମଧ୍ୟେ ଚାରିଦିକେ ପ୍ରାଚାର କରେ ଦିଯେଛିଲ ଯେ ମାତାଜୀ ଯେ କୋନ ହରାରୋଗ୍ଯ ବ୍ୟାଧି ଦୈବଶକ୍ତି ପ୍ରଭାବେ ଆରୋଗ୍ୟ କରେ ଦିତେ ପାରେନ । ଦଲେ ଦଲେ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରହଣ ଆର ବିପନ୍ନେରା ଭୌତି କରନ୍ତେ ଲାଗଲ, କରଣା ଓରଫେ ମାତାଜୀର କରଣା ପାଓୟାର ପ୍ରତାଶାଯା ।

ମାତାଜୀର ଭୂମିକାଯ କରଣାର ଦିନ ଭାବଇ କାଟିଛିଲ ବଲତେ ହେ । ଜୀବନେ ସାର ଅଭିଶାପେର ଆଶ୍ଵଣ ସର୍ବଦୟ ଗ୍ରାମ କରେ ନିଯେଛେ, ସର୍ବନାଶେର ଗତି ତାର ଜୀବନେ କୋନଦିନିଇ ତୁଳ ହେୟ ଥିଲେ ନା । ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦେର ହରଭିକ୍ଷନ୍ତି ମେହିଦିନ ପ୍ରକାଶ ହେୟ ପଡ଼ି ଯେଦିନ ଶୁଖପୁରେର ବ୍ୟାଧିଗ୍ରହଣ କୁମାର ଦୀପେନ୍ଦ୍ରନାରାୟଣେର କାହିଁ ହତେ ଦେ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟାକା ଆନନ୍ଦ କରବାର ଚେଷ୍ଟା କରେଛିଲ । ମେହିଦିନ କରଣା ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦେର ଅକ୍ରମ ଜାନନ୍ତେ ପେରେ

ବିଦ୍ରୋହୀ ହେୟ ଉଠିଲ—କିନ୍ତୁ ଅମହାୟା ଭାଗ୍ୟ-ବିଭିନ୍ନତା ନାରୀର ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦେର ହତ ଥେକେ ନିନ୍ଦନ୍ତି ପାଓୟାର କୋନ ଉପାୟି ଛିଲ ନା ।

ନିଃସ୍ଵ ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟେ କରଣା ପ୍ରତିଦିନ ଏକଥାନି କରେ ଥିବରେ କାଗଜ କିନ୍ତୁ । ତାର ସ୍ଥାମୀ, ତାର ପୁତ୍ର ବିମଲେର ସଂବାଦ ମାବେ ମାବେ ସଂବାଦପତ୍ରେ ପାଓୟା ଯେତ; ବିମଲ ଏଥିନ ଏକଜନ ଉଦ୍ଦୀରମାନ ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାର, ବିବାହ କରେଛେ ଏକଟି ରିଟାଯାର୍ଡ I. C. S-ରେ ମେଯେକେ । ବିମଲ ଆର ତାର ସ୍ଥାମୀର ସଂବଦ୍ଧିଲି ମେ କାଗଜ ଥେକେ କେଟେ ଲୁକିଯେ ରେଖେଛିଲ ।

ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦ ଏକଦିନ ମେହି cuttings-ଗୁଲିର ସନ୍ଧାନ ପେଯେ କରଣାର କାହିଁ ପ୍ରକାଶ କରଲ—ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାର ବିକାଶ ଚୌଧୁରୀକେ ଏକଥାନି ଚିଠି ତାକେ ଲିଖେ ଦିତେ ହେବେ, ଦଶ ହାଜାର ଟାକା ତାର ଚାଇ ଏହି ମର୍ମେ । କରଣା ରାଜୀ ହ'ଲ ନା । ବୁଲାକୀ ରିଭଲବାର ତୁଳେ ଶୃତ୍ତାଭୟ ଦେଖାଲେ—କିନ୍ତୁ ଯୋବନ ଥେକେ ବର୍ଦ୍ଧକ୍ୟେର ପ୍ରାଣ ଅବସି ଯେ ଶୁଦ୍ଧ ବାର ବାର ସବ ଆନନ୍ଦ, ସ୍ଵପ୍ନ ଓ ସକଳ ଆଶ୍ୟ ହାରିଯେ ଫେଲେଛେ, ପ୍ରାଣ ହାରାତେ ବୋଧ କରି ତାର କୋନ ମମତା-ର ବାଧା ଛିଲ ନା ।

କିନ୍ତୁ ତାର ପର ଘଟନାକ୍ରେ ଦେଖା ଗେଲ ବୁଲାକୀପ୍ରସାଦ ରିଭଲବାରେ ଗୁଲିତେ ନିହତ ହେଇଛେ । ଖୁନେର ଦାୟେ କରଣା ଏମେ ଦୀପ୍ତିଯେଛେ ଆସାମୀର କାଟଗଡ଼ା—ତାରଇ ପ୍ରତି ତରଣ

ବାରିଷ୍ଟାର ବିମଳ ଚୌହାର ତାର ଅପରାଧ ସମ୍ପର୍କ କରିବାର ଜୁଣେ ଏମେ ଦୀଡ଼ାଳ, ପୁନ୍ତ ଜନନୀକେ ଚିନିଲ ନା, ଜନନୀ ନିର୍ମିମେ ଦୃଷ୍ଟିତେ ପୁଜ୍ଜର ମୁଖେର ପାନେ ଚେଯେ ରହିଲ—

ଏଇ ପରେ ନିଯତିର ଏହି ନିର୍ମାମ ନାଟକେର ପରିଗତି ଆର ରୋମାଞ୍ଚକର ସଟନାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣ
'ରିକ୍ତ।' ଚିତ୍ର କାହିଁନିତେ ଯେ ତାବେ ବ୍ୟକ୍ତ ହେବେହେ ତା ଆପନାଦେର ପ୍ରାରଥେ ଚିରଦିନ ଜେଗେ ଥାକବେ।

ଫର୍ଜିତ

— ଏକ —

କରୁଣ।

ଥାମୋ ବକ୍ଷ, ଦୀଡ଼ାଳ ଓ କଥକ ଥାମି
ଦିଖିଜୁଯେର ମୋହାର ହ'ତେ ବାରେକ ଏସ ନାମି।

ଚାଲା ବେଗେ ଶୁଦ୍ଧ ପଥେ ଉଡ଼ାଲେ ଧୂଳି,
ଦଲିଯା ଗେଲେ ନିର୍ତ୍ତର ପାରେ ସପନଶୁଳି,
ପଥେର ପାଶେ ଏଥାମେ ତରୁ ମେଲେଛେ ଛାୟା
ମିନତି କରେ ଗହନ ନୀଳ ନଦୀର ମାୟା,
ଏକଟା ବ୍ୟାକୁଳ ଦ୍ୱାଦୟ ତବ ମନ୍ଦ କାମୀ।

— ହୁଇ —

କରୁଣ।

ତାବନା କିରେ, ଶେଷ ହ'ଲ ତୋର ମାଧ୍ୟମ !
ତେବେ ଯାବାର ଜୋଯାର ଆସେ, ଯାକ୍ ନା ଛିଁଡ଼େ ବୀଧନ !

ଦିଗନ୍ତେ ଏହି ସର୍ବମେଶେ
ମୁକ୍ତି ଏହି ତୁଫାନ ବେଶେ
ବଜ୍ର ଶିଥାର ଅଟ୍ଟହାସେ ଡୁବଳ' ମେଦେର କୀଦନ ।

ବ୍ୟାକୁଳ ହ'ୟେ କୁଳେର ପାନେ ନୟନ ମେଲେ,
ଅନେକ ଦିନ ତ' ରାଇଲି ବସେ ନୋଙ୍ଗର ଫେଲେ।
ଏବାର ଭକୁଳ ସେଂଜାର ପାଳା
ଶେଷ ହରାଶାର ମଶାଳ ଜାଳା
ଦେଇ ଅଜାନୀୟ ବରଣ କରାର ଚଲୁକ ପ୍ରସାଦନ ।

— ତିନ —

କରଣ।

ନୟନ ମୁଦିତେ ମାନି ତୟ
ଯେ କଥା ଭୁଲିତେ ଚାହି
ଆଧାର ଭରିଯା ରସ
ବିଜନ ଶରୀରେ ଜାଗି
ଯୁମେର ଶରୀର ମାଗି
ସ୍ଵପନ-ଜାଗର ଏକ ହସ
ସେ ବେଶ୍ୟ ଭରେର ସୁଧା ଜାନେ
ବନେ ଆର ମନ ତାରେ ମାନେ !
ତପନ ମୁଛ୍ୟା ଦେଖି
ଆଧାର ଭରିଯା ଏ କି !
ତାରକାୟ ତାରି ପରିଚିତ ।

— ଚାର —

କରଣ।

ଗହନ ବନେର ହରିଣ ଆମାର
ଉତ୍ତଳା ହସ ଥାକି ଥାକି
ବାତାସ ତାରେ ବାକୁଳ କରେ,
ଗନ୍ଧ ମଦିର ସୁବାସ ମାଥି ।
ଆଧି ତାହାର ଭୁଲେଛେ ଘୁମ
ଫୁଟ୍ଟଳୋ ଦେଖାଯ ଅଚିନ୍ କୁମୁମ
ଦିକେ ଦିକେ ବେଡ଼ାଯ ଛୁଟେ,
ବୁଥାଇ ସବାୟ ଶୁଧାଯ ଡାକି ।

— ପଞ୍ଚ —

ଭାଟିଯାଳୀ (ପଥିକ)

ନାଇରେ ଆଶା ନାଇ
ପ୍ରଭାତେ ଛିଲ ଯେ ମେଘ, ଏଥନ ତାହାର କୋଥାଯ ଦେଖା ପାଇ ।
ଶିଶୁ-ରବିର ମୁଖ୍ଟି ମୁଛେ ସୌନାର ଆଚିଲ ଦିଯେ,
ଆଶୀର୍ବାଦ ଥାନି ରେଖେ ଶୁଷ୍କ ମରଣଟରୁ ନିଯେ,
କୋନ ତକ୍ଲେ ଗେଲ ଦେସେ, ନାଇକ' ଠିକାନାଇ !
ତପ୍ତ ମରନ ନିଶାନ ତାରେ ଶୁରିତେ ଚାଯ,
ଉତ୍ତର ବୟ ତାରେ ଯେ ହାୟ ତାଢ଼ିଯେ ବେଡ଼ାଯ ;
ତିଲେ ତିଲେ ରଙ୍ଗଗୁଲି ତାର କଥନ ଗେଲ ଥିଲେ
ଗଭୀର ହିଲ ଛାଯାଥାନି ଗାଢ ବେଦନ ରଦେ
ଚୋଥେର ଜଳେ ପଡ଼ିବେ ଥିଲେ, କୋଥାଯ ଭାବି ତାଇ ।

— ଛଯ —

ଭିଥାରୀ

ଏକ ନିଲାଜ ହାତ୍ୟା ଏଲ' ବନ ଦୁଲିଯେ
ଯତ ଫୁଲେର କଲିର ଗାଲେ ଖାସ ବୁଲିଯେ,
ଦେଖ, ଶାଖାଯ ଶାଖାଯ,
କି ଯେ, ରଙ୍ଗ ଦେ ମାଥାଯ,
ବୁଝି, ବୁକେର ସୁବାସ ସବ ଧାୟ ଥୁଲିଯେ ।
ଏକେ ସରଳ କଲି
ତାର ଦୂତୀ ଯେ ଅଲି
ବୁଝି ସରମ ଟୁଟେ, ମନ ନେଇ ଭୁଲିଯେ ।

— ସତ —

ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ

ଆକାଶ କଳ୍ପି ହେ ମହାକାଳ ନମୋ ନମ ।
ତୁମିହି ଆଲୋ ତୁମିହି ଆଧାର ନିବିଡ଼ତମ
ଅସୀମ ତବ ବନ୍ଧ ପରେ
ଆଦିମ ନିଶା ଶୀଳାଭରେ
ନୃତ୍ୟ କରେ ଶାମା କରପେ
କି ମହିମା ଅରୁପମ !
ଆଗମ-ତୋଳା, ଅଙ୍ଗେ ତୋମାର ମାଥ' ଯେ ଛାଇ,
କତ ପ୍ରଳୟ-ଦାନନ ଶୈଶବ ମନେ କି ନାଇ !
ନିଥିଲ-ଧାରାର ଯତ ଆବିଲ,
ମାନିର ବିଷେ ତୁମି ଯେ ନୀଳ ;
ତବୁ ଚିର ଅମର ତୁମି
ଜଟାୟ ବୀଧା ଗନ୍ଧ ସମ ।

ବିଜ୍ଞା

— ଆଟ —

ରମଲା

ଆରଓ ଏକଟୁ ମରେ ବସତେ ପାରୋ
ଆରଓ ଏକଟୁ କାହେ,
ଦୂରେ ଥାକାର ଛଳନା ହାୟ ବୃଥା,
ଛଳ ଛଳ ନଯନ ଯବେ ଯାଚେ ।

ହାତେ ଯଦି ପଡ଼େଇ ଏସେ ହାତ ;
ମୁଖେର ପ'ରେ ହ'ଲେ ନଯନ-ପାତ
ହନ୍ଦୟ କେଂପେ ଓଠେଇ ଅକ୍ଷାଂ
ଲଙ୍ଜା ପାବାର ସମୟ ଅନେକ ଆଛେ ।

ଚୁଲେର ମୁହଁ ସୁବାସ ହାୟୋଯି ଭାଦେ
ନେଶ୍ୟ ବିଭୋର ମନ ;
ଆଜକେ ଜାନି ଆମରା ଦୂଜନ ବାଦେ
ପୃଥିବୀ ନିର୍ଜନ ।

କଥାର ପରେ କାଜ କି କଥା ଗାଁଥା
କାଥେର ପଡ଼େ ପଡ଼ କ ହୁଯେ ମାଥା
କଥାର ଅତୀତ ଗହନ ନୌବତାଯ
ମୋଦେର ସୁଧାର ସର୍ଗ ମିଲିଯାଇଁ ।

— ନୟ —

ରମଲା

ଚାନ୍ଦ ଯଦି ନାହି ଓଠେ, ନା ଉର୍ତ୍ତୁକ
କ୍ଷତି ନେଇ ଏହି ବେଶ ଭାଲୋ ।
ଆହତ ନଗର ଦୂରେ ଗରଜାଯ
ଅନ୍ଧାର ଘରେହେ ଜମକାଲୋ ।

ଆମି ଯେନ ଚେଟେ ଆର ତୁମି ତୀର,
ଉତ୍ତରୋଳ ଟଲମଳ ଅହିର,
ଭେଦେ ପଡ଼ି ବାର ବାର ହରାଶାଯ
ଥୋଙ୍ଗା ତବୁ ଏଥିନେ ନା ଫୁରାଲୋ ।

ତୀର ଆର ସାଗରର ଲୀଳା ଏହି
ବିଚ୍ଛେଦ ମିଶେ ଆଛେ ମିଲନେହି
ଚାନ୍ଦ ଉଠେ ଆଜ ଆର କାଜ ନାହି
ରାଙ୍ଗ ବେଦନାର ଆଜ ରୋଶନାହି
ଯେ ଦାହନେ ଦିଗନ୍ତ ଦୀପ
ଜାଲା ତାର ନାହି ଆର ଜୁଡ଼ାଲୋ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ପାଲ କର୍ତ୍ତକ ମଞ୍ଚାଦିତ

୧୮, ବୃକ୍ଷାବନ ବସାକ ପ୍ରିଟିଙ୍ଗ୍ ଓ ରିହେନ୍ଟାଲ ପ୍ରିନ୍ଟିଂ ଓ ଯାର୍କ୍ସେ ଶ୍ରୀଗେ'ଟବିଚାରୀ ଦେ କର୍ତ୍ତକ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।